

2. Переважання внутрішніх мотивів навчальної діяльності (самодетермінації, саморозвитку, самовдосконалення, самозміни, саморуку та ін) над зовнішніми.

3. Вміння застосовувати різні навчальні стратегії та засоби рішення навчальних задач.

4. Високий рівень розвитку рефлексії власних навчальних дій, особистісних змін, міжособистісної взаємодії.

5. Здатність до визначення задач власного розвитку, готовність проектувати в умовах неперервної освіти траєкторію саморуку, самозмінення, самовдосконалення.

Вважаємо, що на всіх заняттях з дисциплін навчального плану підготовки фахівця має відбуватися процес розвитку навчальної самоефективності студентів під керівництвом викладачів, які повинні володіти психологічними інструментами впливу на особистість майбутніх правоохоронців.

Список бібліографічних посилань

1. Гайдар М. И. Развитие личностной самоэффективности студентов-психологов на этапе вузовского обучения: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07. Воронеж, 2008. 260 с.

2. Кремешна Т. І. Формування професійної самоефективності майбутніх учителів музики: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Одеса, 2008. 18 с.

3. Мусійчук С.М. Концептуальна модель формування самоефективності майбутніх лікарів ветеринарної медицини у процесі професійної підготовки. *Теорія та методика управління освітою*. 2010. № 10. 11 с. URL: http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/metod_upr_osvit/25.pdf (дата звернення: 19.02.2017)

Отримано 20.02.2017

УДК 159.9:351.74

Ігор Володимирович КЛИМЕНКО,

начальник Департаменту кадрового забезпечення

Національної поліції України (м. Київ),

кандидат психологічних наук

СИСТЕМА ПСИХОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ЯК ЧИННИК ПРОФЕСІЙНО-ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ ТА САМОРОЗВИТКУ КУРСАНТІВ-ПРАВООХОРОНЦІВ

Доведено актуальність впровадження та використання в освітньому процесі ВНЗ МВС нових досягнень у галузі практичної психології, зокрема створення системи спеціалізованої психологічної підтримки і допомоги особистості. Розвиток особистості і специфіка професійної діяльності детермінують складові психологічного супроводу – його цілі, завдання, функції, етапи, аспекти, технології і засоби здійснення.

Існуючий розрив між вимогами суспільства до особистості й професіоналізму сучасного працівника поліції, які носять переважно компетентнісний характер, і можливостями системи професійної підготовки, яка за інерцією все ще перебуває під впливом уніфікованої радянської системи підготовки фахівців з притаманними їй рисами (дисциплінарна модель зі спрямованістю на трансляцію знань), актуалізує необхідність удосконалення процесу підготовки правоохоронців у ВНЗ, у тому числі за рахунок підвищення їх психологічної компетенції, за рахунок формування у курсантів у процесі навчання психологічної готовності до професійної діяльності; робить актуальним впровадження та використання в освітньому процесі нових досягнень у галузі практичної психології, зокрема створення системи спеціалізованої психологічної підтримки і допомоги особистості. Система психологічного супроводу навчально-виховного процесу у вищому навчальному закладі виникає як відповідь на потребу наблизити результати освітнього процесу до вимог сучасних правоохоронних практик [1].

Психологічний супровід навчально-виховного процесу у вищому навчальному закладі МВС виступає специфічним видом діяльності, який має атрибутивні ознаки діяльнісного опосередкування особистісного розвитку. Тільки виходячи із сутності особистості і діяльності можна прогнозувати професійне зростання майбутнього фахівця. У цьому є непересічне значення врахування складових психологічного супроводу – його цілей, завдань, функцій, етапів, аспектів, технологій і засобів здійснення [1].

С. Л. Рубінштейн висунув методологічний принцип, який детермінує розвиток особистості в діяльності. Спосіб реалізації особистістю себе в суспільстві, професійній діяльності, колективі проявляється в вибудовуванні основних життєвих відносин. Ці відносини регулюють те, як людина виявляє себе в кожній зі своїх діяльностей, в кожній задачі, в своїх вчинках і поведінці, що в свою чергу обумовлює рух і розвиток особистості.

Психологічний супровід має на меті не просто зміцнення або вдосконалення, а розвиток і саморозвиток професіонала. В основі методу психологічного супроводу лежить особистісно-проблемний підхід, що спирається на внутрішній потенціал кожної конкретної людини, а також на володіння методами вирішення найбільш типових проблем, з якими стикається людина в процесі професійного розвитку. У професійній освіті особистісно-проблемний підхід пов'язаний з особистісно орієнтованим напрямком, де необхідним фактором стає професійний розвиток курсантів в процесі організації взаємодії всіх суб'єктів навчання з урахуванням їх попереднього досвіду. Стрижнем

особистісно орієнтованої професійної освіти є професійне становлення – розвиток особистості в процесі професійного навчання, освоєння професії і виконання професійної діяльності [4].

На початкових етапах професійної освіти джерелом професійного розвитку виступає рівень особистісного розвитку. На наступних стадіях професійного становлення співвідношення особистісного та професійного розвитку набуває характеру динамічної нерівноважної цілісності. Об'єктами професійного становлення особистості майбутнього офіцера є його інтегральні характеристики: професійна спрямованість, компетентність, професійно важливі якості та психофізіологічні властивості. Мета особистісно орієнтованої професійної освіти – розвиток цих характеристик. Важливе значення в реалізації особистісно орієнтованої професійної освіти належить професійній поліцейській освіті, інтегральною складовою якої є професійна самосвідомість. У процесі її становлення відбувається психологічна перебудова особистості курсанта від професійного самовизначення до самореалізації в навчально-професійній діяльності.

Виходячи із сутності особистісно орієнтованої професійної освіти, основним змістом психолого-педагогічного супроводу курсантів виступає визнання права суб'єкта освіти самому приймати рішення про шляхи свого професійного становлення і нести відповідальність за їх наслідки. Супровід зводиться до створення умов для повноцінного професійного становлення особистості, надання своєчасної допомоги і підтримки, а при необхідності – здійснення корекції професійного розвитку.

Саморозвиток позитивно наповнює майбутнє змістом, структурує його, робить людину суб'єктом власного становлення. Налагоджена ж позитивно самореалізація не тільки наповнює майбутнє змістом, структурує і формує його реально дієвим фактором розвитку, а й об'єктивно активізує теперішнє [2].

Професійний саморозвиток – це процес оволодіння професією, який визначається (детермінується) самим суб'єктом професійної діяльності. При цьому ступінь самодетермінації професійного розвитку людини залежить від міри переходу її в суб'єктну позицію і, як наслідок, від рівня сформованості у неї суб'єктних властивостей. До даних властивостей відноситься цілеспрямованість в житті і професії, автономність (відносна незалежність від зовнішніх обставин), активність як прояв навмисності, ініціатива і інтенсивність діяльності, самостійність і відповідальність за наслідки вчинюваних дій, індивідуальний стиль діяльності як форма подолання нормативів у роботі і творчість в професії.

Т. Л. Журавльова [3] під елементами структури професійного саморозвитку курсантів розуміє змістовне, організаційне і методичне

спрямування, а в якості критеріїв рівнів професійного саморозвитку розглядає: змістовно-мотиваційний, організаційно-діяльнісний і психотехнічний. При цьому основу змістовно-мотиваційного критерію становить цілепокладання і зміст професійного саморозвитку, ступінь його відповідності вимогам професійної діяльності, професійна спрямованість і мотивація; організаційно-діялісного критерію – організація, планування, цілеспрямованість, емоційно-вольова насиченість; психотехнічного критерію – володіння прийомами саморегуляції, методами самовиховання, вміння застосовувати і використовувати їх в повсякденній навчальній та службовій діяльності.

Оскільки процес професіоналізації майбутніх працівників правоохоронних органів починається в період навчання їх у виші, остільки способи організації їх професійної підготовки виступають в якості основних організованих зовнішніх факторів, що обумовлюють професійний розвиток і саморозвиток фахівців.

Список бібліографічних посилань

1. Євдокімова О. О. Зміст та форми психологічної підтримки особистісно-професійного розвитку курсантів ОВС. *Вісник Харківського національного університету. Сер.: Психологія*. 2012. № 1009. С. 196–200.
2. Деркач А. А., Селезнєва Е. В. Акмеология в вопросах и ответах: учеб. пособие. М.: Изд-во МПСИ; Воронеж: МОДЭК, 2007. 248 с.
3. Журавлева Т. Л. Активизация профессионального саморазвития слушателей в вузах МВД России: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. М., 1998. 237 с.
4. Макусева Т. Г. Модель индивидуально-ориентированного обучения. *Вестник Казанского технологического университета*. 2012. Т. 15, № 12. С. 328.

Отримано 28.02.2017

УДК 371.2:355.233

Олександр Васильович КОБА,

*старший викладач кафедри загальновійськових дисциплін
та фізичної підготовки факультету № 2 – підготовки фахівців
для Національної гвардії України навчально-наукового інституту № 3
Національної академії внутрішніх справ (м. Київ),
кандидат педагогічних наук*

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

Розглянуто організаційно-педагогічні проблеми та шляхи вдосконалення практичних занять з курсантами в процесі вивчення тактико-спеціальних дисциплін.

За лекцією у вищих навчальних закладах, поряд з семінарськими заняттями, широко використовуються практичні і групові заняття, що